

Tað var veitslurómur í gøtunum í Teheran, tá semjan bleiv almannakunngjørd í Lausanne. Mynd: EPA/ABEDIN TAHERKENAREH

Semjan við Iran fær stóran týdning fyri heimin

Jógvan Hugo Gardar

04.04.2015 - 12:05

Oljan.fo

Kjarnorkuavtalan, sum Iran og og sokallaði 5-1 bólkurin komu ásamt um skírisdag kann fáa stóran týdning. Ísrael hevur longu í hvøssum vendingum sagt seg vera ímóti at semja verður gjørd við Iran. Samstudnis siga londini sum eru við í semjuni, at talan kann vera um eina nýggja gongd í altjóða politikki.

Tann sokallaði 5+1-bólkurin, ið er USA, Stórabretland, Frankaríki, Týskland, Russland og Kina, hava siðani 2013 samráðst við Iran um kjarnorkuspurningin.

Avtalan, sum er undirskrivað, leggur leistin fyri eini endaligari avtalu, ið partarnir nú skulu semjast um. Ætlanin er at ein bindandi avtala skal undirskrivast í seinasta lagið 30. juni í ár.

Ísraelski forsætisráðharrin, Benjamin Netanyahu hefur enn ekki sæð nakað jaligt í at samráðast við Iran um hesa avtaluna. Hann sigur í eini viðmerking at hann ikki stuðlar kørmunum sum hendan avtalan er undirskrivað kring. Hann sigur at avtalan hóttir tilveruna hjá Ísrael, og sigur at avtalan kemur at loyva Iran at halda fram við síni kjarnorkuætlan. Keldur í ísraelsku umsitingini kalla avtaluna eitt søguligt misstak.

Í íranska høvuðsstaðnum Teheran er støðan ein heilt onnur. Har hava tey flagga, og fólk eru farin út í gøturnar at veittra við íranska flagginum.

Aðalskrivarin í Evroparáðnum, Thorbjørn Jagland, sigur at hann gleðist um at heimssamfelagið saman við Iran eru komin til eina semju.

- Kjarnorkusamráðingarnar geva okkum vón um at ein avtala kann koma uppá pláss við Iran, sigur Jagland vegna Evroparáðið.

Tað er ikki bara í Ísrael at tey ikki halda at avtalan við Iran ber boð um nakað gott. Tí ringdi amerikanski forsetin, Barack Obama, til Salman kong av Saudi-Arabia, fyri at tosa um avtaluna. Fleiri av londunum á arabisku hálvoyrni eru í andstøðu við Iran, og ivast í um ein avtala við Iran ber boð um nakað gott fyri tey.

Heldur ikki í USA eru øll nøgd. Republikanarinn Bob Corker, ið stendur á odda fyri uttanríkisnevndini í Senatinum, krevur at Kongressin skal síggja alla avtaluna, áðrenn hon verður undirskrivað.

Amerikanski uttanríkisráðharrin, John Kerry, ið hefur luttikið í samráðingunum, kallar avtaluna eina góð avtalu. Hann vísir á at Iran skal minka um sína goymslu av urani sum kann brúkast til vápn við 98 prosentum komandi 15 árin. Eisini skal Iran minka talið av sokallaðum sentrifugum sum kunnu ríka uran úr 19.000 til 6.000.

Barack Obama forseti sigur at avtalan merkir at Iran ikki kann gera eina kjarnorkubumbu. Hann leggur afturat at brýtur Iran avtaluna, so verða handilstiltøkini aftur herd móti landinum.

Meðan tey flestu hava víst á spurningin um framleiðslu av karnorkuvápnnum, so merkir hendan avtalan eisini at Iran kann koma at selja olju aftur í størri mun á heimsmarknaðinum. Tað kemur at merkja munandi meir olju, og helst eisini trýst á oljuprís.